

Cismani ömrün sonu - mənəvi dünyanın

başlancığı

El arasında Kamran müəllim kimi azman alimlərə dağdan ağır kişi deyər-lər. Dağdan ağır kişi olan Kamran Əli-yevin dağ kimi yerindən qopması içi-mizdə bir zəlzələ gücündə olan tufan qopartdı, elə bil dünyamız uçulub başı-mıza töküldü bu ağır xəbərdən. İnstitu-tumuzda Folklor və yazılı ədəbiyyat şöbəsinin müdiri idi. Folklorumuzun da, yazılı ədəbiyyatımızın da dərinədən bilicisi idi. Sözünl əsl mənəsində bilən-dər idi. Alim sözünün Azərbaycan di-lindəki adı biləndər sözüdür. Bəli, o, əsl biləndər kimi də şirin-şirin danışib söhbət edərdi. Onun elmi mövzudakı danışığı da bir ağsaqqalın öz nəvələri-nə nağıl danışması sayaq xoş təsir oya-dırdı, asanlıqla mənimsənirdi onun el-mi izahları da. Çünki mayası xəlqilik-dən yoğrulmuşdu deyə bir alim kimi də, folklorşünas kimi də, ağsaqqal kimi də xalq dilində, sadə və aydın dildə danışdı. Elmi diskussiyalarda da hə-mişə təmkinlə iştirak edərdi. Dəfələrlə mübahisəli məqamlarda mən özümü saxlaya bilməyib müdaxilə etmişəm, öz fikrimi ortaya qoymuşam. Həmin mə-qamlarda da Kamran müəllim müdrik insan kimi səbrlə dinləyib və elmi hə-qiqətin tərəfini saxlayıb. Düzü, etiraf edim ki, sonralar özüm özümdən utan-mışam ki, mən Kamran müəllim kimi nəhəng alimin qabağında gərək “başı yekəlik eləyib” danışmayaydım, bö-yük-kiçik yeri biləydim. Ancaq bizim Kamran müəllim də böyüklük göstərib elə Kamran müəllim kimi heç vaxt heç nəyi bənsitməmişdi, yəni mənim söh-bətə müdaxilə edib fikir bildirməyimin əleyhinə getməmişdi, əksinə, təqdire-dici halda təsdiqləmişdi. Onun bu cür haqqın tərəfində olması da elə mənim dilimi açırdı, çəkinmirdim...

Bax belə bir istiqanlı insan, böyük alim idi bizim Kamran müəllim. El di-lincə desək, dağdan ağır kişini, elmi leksikonla ifadə eləsək, professor, Əməkdar elm xadimi, AMEA-nın müx-bir üzvü olan dəyərli elm xadimini II Fəxri Xiyabanda dəfn etdilər. Adi za-manlar olsaydı, böyük bir izdiham onu son mənzilə yola salacaqdı. Lənətə gəlmiş pandemiya son borcumuzu da istədiyimiz kimi verməyə imkan ver-mir. Adətən mərhumla vida mərasimində mollalar camaata üz tutub mər-hum şəxs kiməsə borcu olub-olmadı-ğını soruşar, halallıq verilməsini təklif edər. Koronavirus pandemiyası cəmi-yətin başına elə bir bəla açıb ki, biz dünyasını dəyişənlərimizin yanında borclu qalırıq. Dəfndə iştirak etmək, yas sahibinin məclisində iştirak edib başsağlığı vermək-təskinlik vermək ki-mi son borcumuzu verə bilmirik. Ruh-larınız bizdən inciməsin, yaxınlarınız üzrlü saysın. Bir olan Allaha onsuz da agahdır hər şey. Təki Allah yerinizi cənnətlik eləsin.

Kamran müəllimin yaradıcılıq dün-yası da çox zəngin idi. Ədəbiyyatımı-zın, poeziyamızın, folklorumuzun müx-təlif problemlərinə dair maraqlı tədqiqatlar müəllifi idi. Son dövrlər çap et-dirdiyi kitabları Akademiyada, tədris ocaqlarında böyük maraqla qarşılanırdı. Ədəbiyyat İnstitutunda, Bakı Dövlət Universitetində kitablarının müzakirəsi təşkil olunurdu. Bütün bunlar bir alim kimi professor Kamran Əliyevin qarşı-ya qoyduğu elmi problemə onun orijinal yanaşmasının nəticəsi idi. Həmişə fərqli və özünə məxsus fikirlər söylə-yərdi, yeni və maraqlı elmi mülahizə-lər yürüdərdi. Məhz qaldırdığı elmi fi-

kirlər, gətirdiyi yeniliklər böyük mara-ğa səbəb olduğundan da əsərləri qızgın elmi diskussiyalarla müşayiət olunan müzakirələrin mövzusunda çevrilirdi. BDU-nun Folklor kafedrasında baş tu-tan belə görüşlərin birində mən də iş-tirak etdim, bir yerdə şəkil də çəkdir-dik və bu müzakirə ilə bağlı “Ədəbiyyat qəzeti”ndə informativ səciyyəli ya-zı da verdim.

Elmi yaradıcılığı ilə yanaşı Kamran Əliyevin maraqla qarşılanan bədii ya-radıcılığı da vardı. Bəlkə də, çap olu-nanda üzünü görmədiyi “Qırmızı xətt” adlı kitabı da bu qəbildəndir. Maraqlı süjet üzərində qurulmuş bu povestin adı mənə də qaribə duyğu oyadıb. Deyirlər qu quşları ömürlərində yalnız bir dəfə oxuyurlar, onu da ölümləri qabağı - ölümlərini hiss edəndə. Buna görə də metaforik olaraq ölümqabağı yazılan yazıları “qu nəğməsi” adlandı-rırlar. “Qırmızı xətt” adlı bədii əsəri də Kamran müəllimin qu nəğməsi ol-du. Bəs niyə qırmızı xətt? Bu, təsadü-fi ad idimi?

Qırmızı rəng liminal (aralıq) rəngi-dir. Qırmızı rəng svetoforda sürücüyə “dayan! fasilə ver!” işarəsini verir. Kamran müəllim bu kitabı ilə qarşısına qırmızı xətt çəkdimi? Bu, onun irəlini görə yazıçı (şair) intuisiyası idimi? Demək istəyirdi ki, sağlığımda işıq üzü görə əsərlərimə qırmızı işıq yandırır-am. Bu qırmızı işıqdan sonra çap olu-nacaq əsərlərimi dostlarımlın, həmkar-larımlın öhdəsinə buraxıram. Bu qırmızı xətdən sonra həmin xətti sizin davamçılarınızın keçməsinə işarə etmiş-dinizmi? Gələcək tədqiqatçıların öhdə-sinə buraxdınızmi əsərlərinizin növbəti nəşrini? “Qırmızı xətt”iniz cismani yoxluğunuzla mənəvi varlığınız-mənə-vi yaşamınız arasında aralıdan seçilən bir zolaq təsviri oldumu?

Məncə “Qırmızı xətt” çox söz deyir. Bu sözlərdən biri də dostlarınızın, yetirmələrinizin, davamçılarınızın, tədqiqatçılarınızın qarşısında yanan bir işıqdır: o işığı keçməyə özündə cəsarət, güc tapanlar keçə biləcəklər. Zəngin dünyanızdan bizə irs qalan elmi və bədii yaradıcılığınızı izləyib, bu xüsüs-da gələcəkdə fikir söyləyənlər məhz o qırmızı xətti - qırmızı işığı keçənlər olacaqlar. Cismani mövcudluğunuzun dayanaşı olan “Qırmızı xətt”iniz həm də mənəvi yaşarılığınızın başlanğıcı olan liminal (aralıq) zolağıdır. Fəni dünyadan üqbaya gedən yolunuzun kə-sişmə nöqtəsi olan “Qırmızı xətt” həm də bu xətti keçməklə sizin yolunuzu davam etdirməyə çağırış xəttidir.

Şakir ALBALIYEV